

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus Aliqui De Examine Conscientiæ Generali Quotidiano Secundum Doctrinam S. P. N. Ignatii In Libello Exercitiorum

Palma, Luis de la

Coloniae, 1701

cap. 12. Statum & profectum nostrum spiritualement, quandòque
examinandum esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51909](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51909)

CAPUT XII.

*Statum & profectum nostrum spirituales
quandoque examinandum esse.*

PRæter examen quod quotidie instituitur de culpis occurrentibus illo die, perfectionis studioso convenit plurimum, statis temporibus in seipsum reverti, & reflectere an in spiritu progrediatur, vel retrocedat; an in talenti sui negotiatione lucrum vel damnum referat; an in schola spiritus rectè operam impendat, nec ne. Hæc disquisitio facit in primis, ut cujusque animus excitetur, & fervor extimuletur. Quis enim usque adeo ignavus & vecors sit, qui viam longiorem ingrediens, non reflectat identidem, quantum viæ egerit, quantum agendum supersit, ne obruatur à nocte? Juxta illud: (a) *Ambulate dum lucem habetis, ut non vos tenebræ comprehendant:*

&

(a) Ioan. 12. 35.

&, *Qui ambulat in tenebris, nescit quo vadat.* Quis mercator adeo incurius, qui non inquirat minutim, an lucrum ex mercibus suis referat an damnum? Præsertim si Domino majori serviat, atque hic imperet, (a) *Negotiamini dum venio: & usuram æquam referentibus lucrum duplicet, negligentibus verò hoc ipsum subtrahat, quod benevolè erogaverat.* Quis disciplinæ alicujus studiosus tam segnis, qui non prævideat subeundum sibi esse studiorum suorum examen, quo testetur profectum in litteris, ne audiat illud Apostoli: (b) *Cum deberetis magistri esse propter tempus, rursus indigetis ut doceamini quæ sint elementa exordii sermonum Dei: & facti estis, quibus lacte opus sit, non solido cibo.* Liquet igitur per reflectionem & examen profectus nostri, de socordia nos commoneri, verecundari de acedia, extimulari ad fervorem.

Juvat etiam hoc examen ut Confessario aut Directori reddatur ratio conscientie

(a) *Luc. 19. 13.* (b) *Hebræ. 5. 11.*

conscientiæ. Etenim ut hæc ratio de-
 tur alteri, necesse est illam primitus
 exigere à seipso: atque is, qui ad in-
 structionem suam & directionem in
 spiritu illam daturus est, gnarus esse
 debet status proprii & profectus. Hoc
 voluit S. P. N. cum dixit (a) *Admo-
 neantur, quod nullam debeant celare
 tentationem, quam huic, (Patri spiri-
 tuali,) vel Confessario, vel Superiori
 non aperiant: imò verò totam animam
 suam illis integrè manifestam esse pergra-
 tum habeant: nec solum defectus aperiant,
 sed etiam pœnitentias, vel mortificatio-
 nes, & devotiones, ac virtutes omnes:
 voluntate purâ optantes ab illis dirigi,
 sicubi à rectitudine deflecterent, nolen-
 tes suo proprio sensu duci, nisi conve-
 niat cum iudicio illorum, quos Christi
 Domini nostri loco habent. Ex his verbis
 patet, inter Confessionem Sacramen-
 talem, & conscientiæ rationem, esse
 differentiam variam: & similiter inter
 examen quotidianum, quod ad Con-
 fessionem illam dirigitur; atque exa-
 men*

(a) 3. Part. c. 1. §. 12.

his verbis. (a) „ Efficiant Superio-
 „ res, ut subditi intelligant, aliud ef-
 „ se reddere rationem conscientiae;
 „ aliud quid generaliter confiteri: quia
 „ & regula diversa est utriusque, &
 „ diversus finis, & modus diversus.
 „ Nam Confessionis finis, propone-
 „ re sibi ante oculos totius illius tempo-
 „ ris culpas, illasque denuo maiore
 „ alacritate expiare, & quasi novas in-
 „ duere vires: in aperienda autem
 „ conscientia finis est, statum animæ
 „ suæ, nimirum defectus, passiones,
 „ propensiones, tentationes, virtutes
 „ ipsas, & quæcumque ad perfectam
 „ sui cognitionem facere possunt,
 „ ei aperire, cui se ad maiorem Dei
 „ gloriam dirigendos tradiderunt.
 „ Modus etiam diversus est: nam in
 „ Confessione peccata & circum-
 „ stantiæ aperiendæ sunt; in alterâ
 „ verò ea dicere satis erit, quæ in-
 „ tegrè profectum, seu defectum ani-
 „ mæ,

N

(a) *Instruct. 13. de Renovat. Spir.*
cap. 2. n. 2.

„mæ, & statum interioris hominis manifestant. „Hactenus Claudius. Unde liquidè apparet, quam arcto vinculo inter se colligentur, bona ratio conscientiæ, & examen accuratum status profectusque sui interioris. Sicut enim infirmus sollicitè reflectit animum ad singula quæ sibi accidunt, notatque minutatim quæ symptomata senserit, quo tempore, quâ occasione, quis fuerit medicinarum eventus, quæ profuerit, & quæ non, quoniam ex plenâ instructione medici sanitas ejus pendet: similiter cum proportionem in morbo spirituali observanda omnia examinandaque sunt, ut aperiantur medico animæ, si quis hujus sanitatem desiderat.

Quod si vero hoc examen profectus proprii adeo proficuum sit: ut in spiritualibus ab altero dirigaris: non minorem profecto parit utilitatem, ut in spiritu alteros dirigas. Experientia enim magistra optima est, ut idonea aliis consulas, infirmisque auxiliaris, qui luctaminibus iisdem subduntur, quæ
in

in
cor
ma
alic
vel
ter
tiam
nis
lan
bu
bu
tre
re
tel
sp
de
su
ni
ce
L
cu
m
li
c
li
f

in te ipse expertus es, atque ex arcano
 cordis tui illas ipsas medicinas depro-
 mas, quibus convaluisti. Itaque ut
 alicui internè laboranti, vel consilium,
 vel solatium afferas: maximopere con-
 fert non solum generaliter, verum e-
 tiam singillatim affecutum fuisse affectio-
 nis causas occultas, quæ illius animum
 lancinant. Hi enim qui tentationi-
 bus secretis, aliisve molestiis interiori-
 bus cruciantur, & remedii causâ Pa-
 trem spiritualement accedunt, mirificè
 recreantur cum vident protinus se in-
 telligi, fiduciam sumunt in medico,
 spemque sanitatis concipiunt: à me-
 dente autem ipso promptius medicina
 suggeritur. Quis enim penetralia alie-
 ni cordis rimabitur, qui in cognitione
 cordis proprii peregrinus est? Librum
 aliquis penes se habeat, sed
 cuius sensum non assequatur, neque
 mihi exponere possit quid contineat
 liber: huic ego aperire potero, quæ-
 cumque liber ille complectitur, si mihi
 liber sit tenoris ejusdem & typi, quem
 studioliè versaverim. Illud ipsum hu-

manis cordibus accidit: corda enim libris ejusdem impressionis assimilantur, & generatim quæ unius, ferè etiam cordis alterius paginis subji- ciuntur. Juvat ergo summopere nanci-isci hominem, qui hujus libri sui peritiam apprimè assecutus sit, quique examinaverit ingressum, exitum, pro- gressum, incrementa, decrements, principia, media, fines, & virtutum & vitiorum, & tentationum, & con- solationum, & desolationum, & pacis & belli spiritualis, ut ex illo libro suo alios instruere valeat. Etenim hoc est speculum, ex quo discit ea quæ in alio- rum cordibus peraguntur. Idque mo- nuit Spiritus Sanctus, cum dixit: (a) *Intellige quæ sunt proximi tui ex teipso.* Sin verò, id quod fieri videmus, ex sola Autorum doctiorum volutatione Directorem agas, atque hinc tantum- modò iis consulas qui præliantur prælia spiritus, fies velut æs sonans aut cym- balum tinniens, vel sicut cæcus dispu-
tans

(a) *Eccli. 31. 18.*

tans de coloribus. Nisi enim Auto-
rum lectio, ab experientia propria ma-
turitatem hauriat, præter verba mortua,
quæ luce carent & efficaciam: neque cor-
da audientium penetrant, nihil inde
extrahitur. Non propterea tamen par-
vi facienda est lectio Scripturæ sacræ,
& librorum quos viri Sancti conscrip-
serunt. Hos enim libros & suspicere
oportet, & illorum sensum diligenter
scrutari: verum harum scriptionum in-
terpres optimus est experientia, quæ
volumina ista dictavit. Quandò igitur
hisce libris consonat sensus tuus, id-
que libri loquuntur quod sentis in te ip-
so, ex lectionis hujus sensusque tui con-
gruentia, lux oritur viva & efficax, na-
ta alios illustrare. Si autem lectioni
soli innitatur tua directio, id eveniet quod
sæpius comperimus, seligi quidem ex
libris illis aliqua medullæ spiritualis di-
ctamina, sed quæ neque intelliguntur ab
audientibus, & ab illis ipsis vix capiun-
tur qui docent. Indubitatum certè est,
absque experientiæ adminiculo, neque
illa posse applicari appositè, neque ido-

neē explicari. Quid porrò dicam de remediis attemperandis uniuscuiusque necessitati particulari? Hic profecto partem primam sibi vindicat experientia propria. *Qui non est tentatus, inquit Sapiens, (a) quid scit? Vir in multis expertus, cogitabit multa: & qui multa didicit, enarrabit intellectum. Qui non est expertus, pauca recognoscit.* Post hæc iterum reperit, *Qui tentatus non est, qualia scit?* Consequenter ad hæc ait Apostolus: (b) *Sive tribulamur pro vestra exhortatione & salute; sive consolamur pro vestra consolatione; sive exhortamur pro vestra exhortatione & salute.* Hæc nimirum experiebatur in se ipse, ut disceret compati tribulatis, consolari mœstos, exhortari alios. Hinc colligitur, Deum læpius Magistris spiritus & conscientiarum Directoribus, consolationes internas submittere, non illorum causâ, sed subditorum: & illdem tentationes quasdam permittere, ut
illarum

(a) Eccli. 34. 9.

(b) 2. Cor. 1. 6.

illarum vim & naturam intra se sentiant, atque inde discant tentatis succurrere. Sed hunc fructum non referent, qui huic experientiae propriae non superaddunt examinem, neque sedulò attendunt ad ea, quae intra animam suam aguntur. Nisi enim supra experientiam illam suam reflectant, etsi annis multis experiantur plurima, ne hilum quidem in scientia hac proficient; sed illorum similes erunt, qui bibliothecâ rarâ instructi sunt, sed libros detinent clausos: & ut annos in religione à juventute ad senectam traducant, & canitie venerandi sint, ineptissimè dirigent iuniores, ut egregiè docet Abbas Moyses apud Cassianum. (a)

Sed enim, observationem minimè contemnendam meretur, ad experientiae hujus consecutionem examen hoc non sufficere, nisi ad discussionem hanc accedat sui ipsius emendatio. Examinantur enim affectiones animi malae ut frangantur, tentationes ut vincantur,

N 4

vitia

(a) Collat. 2. c. 13.

vitia ut corrigantur, virtutes ut perficiantur, exercitia spiritualia ut indies accuratius instituantur. Idem fiat, cui bono examen status & profectus sui, si non proficiat is qui examinat? Status enim non proficientium, status accidia est, qui non solet, (ut illis accidit qui molam versant,) in eodem loco consistere, sed certissime intra tempus haud longum in deterius labitur. Locum proprium hic obtinet examen particulare, exercitium efficacissimum ut vitia extirpentur, passiones frænentur, consuetudines pravæ evellantur, virtutes augeantur, exercitia spiritualia expoliantur. Huic, inquam, examini, quod particulare dicitur, ad victorias spirituales adeò efficaci, hoc examen profectus nostri, de quo sermo est, materiam idoneam subministrat. Quoniam enim necesse est particularis examinis materiam esse determinatam & particularem, (ut & nomen ejus affert, & suo loco docebitur,) momenti sanè maximi est materiæ ejus electio, ne vel laboremus in vanum, vel certè fru-

fructum referamus infra votum. Huc ergo plurimum confert hoc examen status & profectus nostri. Proponit enim atque oculis objicit passiones, vitia, consuetudines, inclinationes perversas, virtutes, exercitia spiritua- lia, statum denique quem unumquod- que horum in nobis tenet: ut illi par- ti remedium applicemus, à quâ gravius oritur damnum; atque ibi inimico for- tius resistamus, ubi ille infestior est. Hac ratione destruimus dæmonis ma- chinas, quando eâdem industriâ nos defendimus, qua ipse oppugnat. So- let adversarius, inquit S. P. N. (a) *imitari aliquem belli ducem, qui obsessam arcem expugnare atque deprædari cupiens, exploratâ prius naturâ & munitione lo- ci, debiliorem partem aggreditur. Sic nimirum & ille circuit animam, & callidè inquirat quarumnam virtutum præfidiis, moralium scilicet aut theolo- gicarum, ipsa vel munita vel destituta sit: eâque potissimum parte machinis om- nibus*

N 5

(a) Reg. 14. ex prior. de discret.

nibus admotis irrui, ac subvertere nos sperat, quam in nobis minus ceteris firmatam custoditamque esse prauiderit. Idem igitur quod aduersarius noster in ruinam nostram molitur, nobis arripiendum est in tutelam. Circumeundum, callidèque inquirendum in vitia, virtutes, passionēs, tentationes, inclinationes, consuetudines, occupationes, exercitia spiritualia: omnibusque attentè inspectis, ad partem minus firmatam minusque ceteris custoditam applicare examen particulare.

Ex dictis sequitur, quæ sit materia examinis hic propositi, siue rationis conscientiae quam à nobis ipsis exigimus: accuratè scilicet lustrare statum vitæ, & cognoscere quo loco sit negotium salutis nostræ æternæ. Ut res ista reddatur facilior, iuvabit omnem reducere ad puncta sequentia.

I. Circa statum cuiusque. An in illo quietem & pacem inueniat. An hujus legibus & obligationibus sese accommodet. An ab his aversionem aut tædium sentiat. An illis parum afficiatur.

afficiatur. An iudicium habeat illis contrarium. Religiosis incumbit hæc discutere, circa Regulas, consuetudines, & vivendi modum.

II. Circa tentationes. An importunæ sint & vehementes. Quæ remedia adhibeat. An facilè, vel difficulter resistat. Quas passiones experiatur, & quam acres. Quas inclinationes malas: & ad quæ peccata magis propendeat. In quas occasiones labendi incurrat: & quibus viis illas declinare conetur.

III. Circa virtutes, mortificationes poenitentias. Quas potissimum exerceat. Quem in his fructum, quodve detrimentum experiatur. Si Religiosus est, quomodo servet vota. An amet silentium, & animi collectionem. Quomodo afficiatur paupertati, injuriis, sui depressioni & despectui. Quo animo fuerit, cum occasio aderat hæc experiendi.

IV. Circa Exercitia spiritualia. Quo affectu hæc peragat. Quantum temporis illis impendat. Quomodo operibus per diem hæc applicet. Quem orandi

modum teneat : & quo fervore vel ariditate, qua collectione animi vel distractione. Quem fructum referat ex Examine generali, & particulari. Quem ex usu Sacramentorum Confessionis, & Communionis. Quam his præmittat præparationem.

V. Circa occupationes, officia, Ministeria spiritualia, & temporalia. Quam rectè se iis impendat. An iis absumat tempus inutile. Quo spiritu & zelo obeat ministeria animarum : qua iustitia & adificatione illa quæ tangunt res temporales. Quomodo se habeat erga personas quibuscum agendum est. An excedat vel in amicitia, vel in aversione. An obsit, vel prosit alienius societas. Hæc ferè sunt de quibus circa statum profectumque spirituale examen institui potest.

Solent aliqui hic incidere in extremum, quod tetigimus alibi: qui nimirum tam generaliter se inspiciunt, ut per hoc examen neque seipsos cognoscant, neque candidè se aperiant Directori in ratione conscientia. Periculum in

in hoc genere potissimum nascitur circa examen passionum, consuetudinum, & habituum, sive bonorum, sive malorum: ubi percipi non potest, qualis aliquis sit, in quo gradu stet, vel quo tendat, nisi per actus ipsos, qui ex habitibus illis, passionibus, atque inclinationibus procedunt, qui illos habitus, inclinationes, passiones, quasi indigitant. Quisquis igitur seipsum nosse & aperire desiderat, in hunc modum id agat. Laboro ambitione sitique honoris, ita ut auxiliis talibus, vel diligentia tali, mihi procuraverim hoc vel illud officium: itemque in re tali me excusaverim, prætenuerim causas, replicaverim, murmuraverim, immodicèque me afflixi, propter occupationem talem quæ abjectior videbatur, vel propter talem depressionem, aut apparentiam existimationis minoris. Conturbat me iracundia: ita ut in excessus tales proruperim. Tentationem passus sum, quæ culpam talem induxit. Atque hoc eodem modo de ceteris. Unde patet hoc status nostri pro-

fectusque examen, ab examine generali quotidiano lucem mutuare. Ex culpis enim & defectibus quotidianis, consuetudines, inclinationes detortæ, & passiones deteguntur. Sicut enim pulsus arteriæ infirmitatem occultam prodit; ita etiam cogitationes, verba, operaque quotidiana passionem indicant latentem: passio verò mala ex hisce signis deprehensa materiam sufficit examini particulari.

Intret igitur homo in iudicium cum seipso, & cum potentiis, cum passionibus, cum sensibus suis ineat rationem: cognitisque rebus illis, quibus & interius & exterius occupatur, statum reipublicæ à Deo sibi commissæ assequetur. Rationem subducat cum memoria, quas illa cogitationes frequentius volvat: hinc enim liquebit, quidnam sit quod plus amat, plus timet, vel averfatur. Supputet cum intellectu, an errores aliquos foveat, an vana & curiosa admittat neglectis utilioribus, an iudicio suo firmiter adhærescat: an sit pertinax, arrogans, indocilis,

docilis, impatiens boni consilii. Re-
 flectat ad actus voluntatis, quoniam
 hi ducant, quo objecto hæc delectetur,
 quid horreat, quid timeat, quid spe-
 ret. Hinc patebit an vanitatem diligat,
 an veritatem. Consideret feras bestias
 esse affectiones vitiosas, & quæ appeti-
 tui concupiscibili dominantur, gulam,
 luxuriam, avaritiam; & quæ irascibili,
 superbiam, iram, invidiam. Exami-
 net etiam sensus motusque hominis ex-
 terioris: quando enim hi incompoti
 sunt, infirmitatem arguunt interiorem.
 Dispiciat, qua ratione contineat ocu-
 los, gubernet linguam, dirigat gres-
 sum: quam collectus sit in cubiculo,
 quæ necessitas hoc deserendi, quæ sint
 conversationes, quæ colloquia, an va-
 na & inutilia, an aspera vel adulatoria,
 an detractoria, levia, vel jocosa. In-
 quirat in zelum animarum, quomodo
 satisfaciatur officio sibi imposito, quam
 huc conferat lectionem, meditatio-
 nem, devotionem, pœnitentias, cor-
 porisque asperitates. Denique non
 excidat moriendum esse, & appropin-
 quare.

quare iudicium Dei: inquiratque an
ita comparatus sit, ut vitæ suæ ra-
tionem iudici reddere possit. Ipse
Annæi Senecæ quotidiana in discu-
tiendis actionum suarum nāvis dili-
gentia & assiduitas, plurimum confer-
re potest, ad nostram in hoc genere
sotordiam excitandam, torporemque
discutiendum. Cujus verba hic pone-
rem, nisi relata forent. Tract. i. cap.
i. circa finem.

Concludamus Tractatum hunc ver-
bis Leonis Papæ. (a) „ Omnia igitur,
„ inquit, quæ animæ puritatem
„ & speculum mentis obnubilant,
„ abstergenda sedulò, & quadam eli-
„ matione radenda sunt. Scrutetur
„ quisque conscientiam suam, seque
„ ante se statuatur proprii censuræ iudicii.
„ Videat, si in secreto cordis sui il-
„ lam, quam Christus dat, invenit
„ pacem, si desiderium spiritus nulla
„ concupiscentia carnis impugnat, si
„ humilia non spernit, si alta non ap-
„ petit,

(a) Serm. 3. Quadrag.

„ petit, si iniquo non delectatur lucro,
 „ si immoderato rerum suarum non
 „ delectatur augmento, si denique alie-
 „ nâ felicitate non uritur, aut inimi-
 „ ci miseriâ non lætatur. Et cum ha-
 „ rum perturbationum nihil in se fortè
 „ repererit, syncero disquirat examine,
 „ qualium cogitationum specie delecte-
 „ tur : & utrum nullis vanitatum
 „ imaginibus acquiescat, vel quam ci-
 „ tò animum ab iis quæ noxiè blan-
 „ diuntur, abducat. „ Hæc S. Leo.
 Ex quo, aliisque Patribus, qui simi-
 lia loquuntur, videre est, quam fami-
 liaris esse debeat Examinis huius modus,
 atque hinc promendam esse materiam
 examinis particularis.

TRA-